

SD 01C: Kif niftakru

L-iżbalji ortografiċi huma kkoreġuti **bl-aħmar**.

Kien raġel imġissem, bi spallejn **wiesgħa**, dahar miftuħ u sider mimli. Dirġajh kienu mibruma, somor u godlija. Il-qabda ta' jdejh kienet qisha morsa. La kont tgħidlu twil u anqas qasir. Xuxtu kienet sewda **mżewqa** bl-abjad u l-griz. Kien iżommha folta u troffa kbira minnha kien iħalliha turi ruħha minn taħt il-beritta li kien jilbes is-sena kollha. Bħal xagħru għajnejh kienu suwed, u l-par mustaċċi qosra li kellu taħt innifsejh kienu suwed imżewqa bil-griz. Leħjitu, li mit-tul tagħha ma kienx jidher li jqaxxarha aktar minn darbtejn fil-ġimgħa, kienet griza.

Kien jilbes imħarbat, u ċ-ċinturin li kien iżomm maqful taħt zaqqu kbira kien ikabbarlu t-tħarbit ta' hwejġu. Ġeneralment kien jiġi liebes qmis iċċangjata, qalziet griz skur jagħti fl-iswed u qorq f'riġlejh. Żarbun u peduni ma kien jilbes qatt. Fil-ġranet keshin kien jilbes is-suf minn fuq u flanella minn taħt. Fil-jiem tax-xita kien jitgħatta b'inċirata qadima. Sajf u **xitwa** l-għonq tal-qmis kien ikun dejjem miftuħ.

Il-hxejjex kien jixtrihom mill-pitkaliji li kien hemm qrib tagħna. Kien idur 'l hawn u 'l hinn biex jara kif tkun sejra l-bejgħa, iqabbel il-prezzijiet, u fejn jaqbillu jqabbel u fejn le jibqa' sejjer. Jekk waqt dal-ġiri minn pitkalija għal oħra kien jara xi żewġ tadamiet fl-art ma kienx **iħallihom** hemm, u dawk il-karrotti li kienu jitqacċtu mill-faxx bit-tqandil minn hawn għal hinn, u jsibu ruħhom għalihom, jiġborhom u **jitfagħhom** fil-benniena tal-karettun biex wara **jqeghidhom** għall-bejgħ.

Wara li jtemm ix-xirja kien **jgħabbi** kollox fuq il-karettun, jitlaq iż-żiemel mgħobbi mal-**ġenb** tat-triq, jidhol f'hanut jixrob xi haġa shuna fix-xitwa, u xi haġa friska fis-sajf, u jitlaq biex jieħu postu fl-eqreb triq, fejn in-nies kienet imdorrija **tistennieh** biex **ibegħilhom** tadam, ħass, pastard, ġdur, kaboċċi, bżar aħdar, spinaċi, insalata, karrotti, u frott frisk, misjur

u mmerraq li jħajrek. Bil-**ghajjat** tiegħu kien juri lil kulhadd li kien wasal, u n-nies kienu joħorġu minn djarhom u jduru miegħu. Il-Maltin kienu jirrabjaw mhux ftit għalih għax lilhom, billi kien jaf ikellimhom, ma kienx iħallihom **jagħzlu** imma lill-Ingliżi, għax ma kienx jaf ikellimhom sew bl-Ingliż, kien iħallihom **iqallbu** u jieħdu l-isbaħ frott.

Skola **ma** kien jaf xejn. Imma l-kontijiet kien jagħmilhom waħdu, u hadd ma kien jgħaddih minn għajn il-labra. Kien jitkellem imghawweg, la rahlija, imma **kulhadd** kien jifhmu. Jekk il-Malti kien jgħawgu, l-Ingliż ma kienx jitkellmu aħjar. Mhux għax kien jaf l-Ingliż, tafux! Izda għax mingħand in-nisa Ingliżi li kienu **jieqfu** jixtru mingħandu kien tgħalliem xi kelma **'l hawn u 'l hinn**, u meta kien itenniha kien jgħawwiha wkoll. Il-mod kif kien jistaqsihom iridux patata kien idahhakna. “Patajtos, lady?” kien jistaqsihom. U n-nisa kienu juru b’idejhom, iqallbu, jagħzlu, jixtru, **ihallsu** u jitolqu bi **tbissima** fuq fommhom.

Ġeneralment kien ikun waħdu, imma xi drabi kien iġib miegħu lil xi wieħed minn **uliedu** ż-żgħar. Billi kien iqajmu kmieni, kien iwasslu sa Birkirkara rieqed fil-benniena mdendla bejn ir-roti tal-karettun. Kien jieħu għalih tgħidx kemm, u meta darba ibnu resaq lejn xi bniet biex jilgħab magħhom u daww keċċewh għax kien ħafi u liebes żmattat u mharbat, tgħidx x’ma qalx. Haseb li kienu mqabbdin mill-kbar biex **li** ibnu jkeċċuh. U miegħu wehlet mara xiha u l-mustacċi ħfief ħfief li kellha taht innifsejha u l-ftit **xagħar** twil li kien jikbrilha taht ilhitha. Għala wehlet hi ma’ rasu għadni ma nafx **sal-lum** għax dak il-ħin kienet bi **kwietha** go darha.

Daqskemm kien jieħu għalih **daqshekk** ieħor kien iħobb jiftaħar. Madankollu, hadd f’Birkirkara kollha ma kien jaf imur man-nies daqsu, u n-nies lil hadd ma kienet tfittex daqskemm kienet tfittex lilu. Hu kien **ibigh** l-isbaħ ħaxix u l-iktar frott frisk. Kien jagħti b’idu miftuħa u l-iktar wieħed li kien ibigh bl-irhis. U ftit kienu daww li kellhom mizien ġust daqs tiegħu. B’danakollu ma kien imaqdar lil hadd.

Billi fil-ġranet saġfin aħna t-tfal mhux darba **u** tnejn konna mmorru nixtru minghandu għal ommijietna, konna nafuh sewwa. Għalhekk ma konna nsibuha xejn bi tqila biex, meta narawh waħdu, nieqfu **mil-**logħob, ningabru madwaru u **nqattgħu** nofs siegħa nitkellmu miegħu, daqqa fuq haġa u daqqa fuq oħra. Dan irid jaf xi haġa fuq iż-żiemel: x'ikel jiekol, fejn u **fuqiex** jorqod; dak jitolbu jgħidlu kif tissejjah kull biċċa mill-armar li bih kienet mixduda l-bhima. Kultant kien jinqala' xi wiehed li jsaqsih għala kien jitkellem imghawweg. U hu, la ma kienx ikollu nies, kien iwieġeb lil kulhadd. U aħna konna **noqogħdu** fuq kliemu.

Imma darba l-vizzju tal-ftaħir għelbu **ghalkollox** u haġilna b'waħda ħoxna li ma ngħidlekx. Haseb li għax konna tfal konna ser **nibilgħuha** sa grizmejna bħal mazzun. X'qalilna? Li matul il-ġimgħa kien **jimla** xkora ta' żewġ piedi tul bi ħmistax jew sittax-**il** pulzier wisa' bil-karti tal-liri maħmuġin, imbagħad nhar ta' Sibt wara l-ikel kien jagħmilhom gozz f'nofs il-bitha u jtihom in-nar!

M'hemmx għalfejn ngħidilkom x'daqqa t'għajn tajna lil xulxin aħna t-tfal u t-tbissima nebbiexa li dehret fuq xufftejna mill-ewwel urieta li ma konniex qed nemmnuh. Imma hadd minna ma qallu xejn. U għal ftit żmien dil-biċċa waqfet hemm.

Iżda daqs ħmistax jew **tliet** ġimgħat wara reġa' semma din l-istorja ta' kif kien jehles mil-liri maħmuġin għax kien jitqazzizhom. Jekk l-ewwel darba hallejnieh jgħid, did-darba ma hallejniehx b'xejn. Qbizna lkoll fuqu u, bla **tlaqliq** ta' xejn, għednielu li ma konniex qed nemmnuh. Deher jieħu għalih għal kliemna u, għax kien jaf li hadd **minna** ma kien ser imur miegħu f'daru, stedinna biex is-Sibt ta' wara mmorru u narawh jaħraqhom.

“Kieku flok niġu aħna, iġġib il-liri maħmuġin inti, u taħraqhom hawn quddiemna, mhux xorta jkun għalik? L-aqwa li aħna nkunu qed narawhom jinħarqu,” qallu wiehed minna.

(Adattata minn *Bejjieġh il-Haxix* ta' Joseph Sciberras)